

Dünya Akciğer Günü

HERKES İÇİN AKCİĞER SAĞLIĞI

25 Eylül 2022

**WORLD
LUNG DAY**

#WorldLungDay
#DünyaAkciğerGünü

Dünya Akciğer Günü 2022: Herkes İçin Akciğer Sağlığı

Akciğer Sağlığı Bilgi Formu

COVID-19 pandemisi, akciğer sağlığının hayati önemini göstermiştir. Bununla birlikte, pandemi hakimken, diğer yaygın solunum yolu hastalıklarının yıkıcı etkisini gözden kaçırmak kolaydır. Uluslararası Solunum Dernekleri Forumu (Forum of International Respiratory Societies=FIRS)'nin "Solunum Hastalıklarının Küresel Etkisi" raporundan elde edilen bu gerçekler, mevcut uygun maliyetli sağlık müdahalelerine rağmen, solunum yolu hastalıklarının küresel olarak önde gelen ölüm ve sakatlık nedeni olmaya devam ettiğini göstermektedir.

Akciğer hastalığı, yoksunluk ve sağlıkta eşitsizlik arasında güçlü bağlantılar vardır. Burada belirtilen eşitsizlikte tıbbi bakımın ötesinde, tütün kullanımı, hava kirliliği, iklim değişikliği ve yoksulluk gibi sağlığın sosyal ve çevresel belirleyicilerine bakmalıyız. Herkes için akciğer sağlığına kavuşacak küresel halk sağlığı, araştırma ve sağlık bakım sistemlerini güçlendirmek ve genişletmek için çok sektörlü işbirliğine ihtiyacımız vardır.

Beş Büyük Solunum Hastalığı

Solunum yolu hastalıkları küresel olarak büyük bir yüküdür ve bunlardan beşi – kronik obstrüktif akciğer hastalığı (KOAH), astım, akut solunum yolu enfeksiyonu, tüberküloz (TB) ve akciğer kanseri – dünya çapında hastalık ve ölümün en yaygın nedenleridir.

KOAH: Tahminen 200 milyon insan KOAH'a sahip ve her yıl yaklaşık 3,2 mil-yonu ölüyor ve bu da KOAH'ı dünya çapında üçüncü önde gelen ölüm nedeni yapıyor.

KOAH gelişimi için en önemli risk faktörü sigaradır. Tütün dumanı, akciğer dokusuna zarar verir ve inflamasyon ve mukus nedeniyle hava yollarını tıkararak öksürük ve nefes darlığına neden olur. Ev içi ve dışı hava kirliliği, ikinci el tütün dumanı, çocukluk çağı zatürresi, verem, mesleki toz, genetik nedenler ve solunum yollarını ilgilendiren diğer hastalıklar da KOAH riskinin artmasıyla ilişkilidir.

Astım: Astım dünya çapında 350 milyondan fazla insanı etkiliyor ve çocukluk çağının en yaygın kronik hastalığıdır. Astım prevalansı son otuz yıldır artmaktadır. Astımlı kişiler, nefes darlığı, öksürük ve hırıltılı solunum ataklarının yanı sıra uy-kuyu engelleyen ve egzersizi sınırlayan kronik semptomlar yaşayabilir. Yine de astım, mevcut inhale ilaçlar kullanılarak iyi bir şekilde kontrol edilebilir. İnhaler kortikosteroidler, kalıcı semptomları olan kişilerde astımın kontrolünün anahtarıdır.

Akut alt solunum yolu enfeksiyonu veya zatürre: Alt solunum yolu enfeksiyonu veya zatürre, her yıl 2,4 milyondan fazla ölümle sonuçlanan önde gelen bir ölüm nedenidir. 2019 yılında yaklaşık 650.000 çocukta zatürreye bağlı ölümler meydana geldi ve bu yaş grubundaki ölümlerin yaklaşık %15'ini oluşturdu. Ayrıca alt solunum yolu enfeksiyonları 70 yaş üstü erişkinlerde 1 milyondan fazla ölüme neden olmuştur. Aynı zamanda erken ölüm nedeniyle kaybedilen yaşam yıllarının ikinci önde gelen nedeni ve en sık hastaneye yatış nedenlerinden biridir. COVID-19 pandemisi, pandemi yoluyla çoğu akciğer hastalığına bağlı 6,4 milyon ölümle zatürrenin önemini vurguladı. Yaşlılar veya alta yatan hastalıkları olan kişiler COVID-19 geliştirme açısından en yüksek risk altındadır.

Yine de pnömoni, mevcut aşılarla büyük ölçüde önlenir ve tedavi edilebilir. Özellikle düşük gelirli ülkelerde mevcut etkili önleyici ve yönetim seçeneklerine erişim eksikliği, pnömoni ölümlerinin önemli bir nedenidir.

Tüberküloz (TB): TB, 2019'da tahmini 1,4 milyon ölüme neden oldu ve bu da onu COVID pandemisinden önce ölüme neden olan en büyük tek bulaşıcı ajan ve dünyadaki toplam ölümlerin 10. önde gelen nedeni haline getirdi. Otuz ülke TB

vakalarının %8'ini oluşturuyor. Ayrıca yüksek bir morbidite ve mortalite yükü ile TB'den sağ kalanlar ("tüberküloz sonrası") için kötü sağlık sonuçları vardır.

Yine de yeni hızlı teşhis, TB'yi hızlı bir şekilde teşhis etme yeteneğini geliştirdi ve çoğu TB, yeni kısa süreli tedavinin etkili olduğu mevcut ilaçlarla tedavi edilebilir. Düşük gelirli ülkelerde yetersiz tanı ve tedavinin tamamlanmaması önemli zorluklar olmaya devam etmektedir.

Akciğer kanseri: Akciğer kanseri her yıl 1,8 milyon insanı öldürüyor ve tüm kanserler arasında en ölümcül olanıdır. Akciğer kanserine, başta tütün kullanımı olmak üzere değiştirilebilir risk faktörleri neden olur. Tütün dumanındaki çoklu kanserojenler, zamanla biriken hem koruyucu hem de tümör tetikleyici genlerin mutasyonlarına neden olur. Akciğer kanseri riski, sigara içmenin yoğunluğu ve süresi ile ilişkilidir.

Akciğer kanseri insidansı ve ölüm oranları, yüksek gelirli ülkelerde daha yüksektir ve bu, sigaraya karşı kültürel toleransın daha uzun sürdüğünü yansıtmaktadır. Bu dağılım, küresel tütün salgını geliştikçe değişecektir. Sigara içenlerin %80'den fazlası düşük gelirli ülkelerde yaşıyor.

Kötü Akciğer Sağlığı ile İlişkili Faktörler

Beslenme: Kötü beslenme, şiddetli zatürre, tüberküloz ve diğer solunum yolu hastalıkları ve mortaliteye zemin hazırlayan önemli bir faktördür.

Bağışıklama eksikliği:

Düşük gelirli ülkelerde zatürreye ve ayrıca COVID-19'a neden olan yaygın çocukluk çağı enfeksiyonlarına karşı bağışıklama eksikliği önemlidir. Hastalık yükünü azaltmak için bu müdahalelerin uygulanmasının güçlendirilmesine acilen ihtiyaç vardır.

İklim değişikliği: Küresel ısınma ve ilgili iklim emisyonları, solunum sağlığını veya dolaylı olarak etkileyebilir. 2030 ve 2050 yılları arasında iklim değişikliğinin her yıl yaklaşık 250.000 ek ölüme neden olması bekleniyor.

Fosil yakıtların yakılmasından kaynaklanan hava kirliliğini azaltan politikalar, hem iklim hem de sağlık için bir "kazan-kazan" stratejisi sunarak hava kirliliğinden kaynaklanan hastalık yükünü anında azaltırken aynı zamanda iklim değişikliğini de hafifletir.

Hava kirliliği ve tütün maruziyeti: Küresel olarak, en az 2,4 milyar insan, genellikle kötü havalandırılan iç mekan sobalarında veya şöminelerde verimsiz bir şekilde yakılan biyokütle yakıtının zehirli dumanına maruz kalmaktadır.

Hava kirliliği seviyeleri dünyanın birçok yerinde tehlikeli derecede yüksek olmaya devam ediyor. Dünya Sağlık Örgütü'nün son verileri, her 10 kişiden dokuzunu yüksek düzeyde kirlenmiş içeren hava soluduğunu ve her yıl 7 milyon kişinin kirliliğe maruz kalmaktan öldüğünü gösteriyor.

Dünya çapında 1,3 milyardan fazla insan tütün kullanıyor ve diğer birçok kişinin pasif maruziyetine yol açıyor. Tütün kullanımı, çoğunlukla kardiyovasküler veya solunum yolu hastalıklarından olmak üzere yılda 8 milyon önlenir ölümüne neden olmaktadır. Solunum bozuklukları dünyanın tüm bölgelerinde ve tüm sosyal sınıflarda sakatlık ve ölüme neden olsa da, yoksulluk, aşırı kalabalık, çevresel maruziyetler ve genel olarak kötü yaşam koşulları savunmasızlığı artırmaktadır.